

Dr.ir. Martijntje Smits:

De vraag voor vanavond: wat kunnen van de roman Frankenstein leren over de relatie tussen mens en techniek? Ik zal kort een techniekfilosofische interpretatie geven van het originele boek uit 1818. De moraal daarvan verschilt diametraal van de bij het grote publiek bekendste filmversie uit 1931, die ons op het verkeerde been heeft gezet. In die filmversie is het monster van meet af aan een gevaarlijke engerd; in het boek is het monster een gevoelige en genuanceerde autodidact. De leidende vraag in het boek: wie is schuldig aan het tragische, bloedige verloop van de geschiedenis? Waaruit bestaat die schuld? Die vraag blijkt niet eenvoudig te beantwoorden: beide protagonisten (Victor Frankenstein en het monster) proberen zich in vele toonaarden te verontschuldigen. Hoewel de huidige industrieel georganiseerde wetenschapsbeoefening hemelsbreed verschilt van de onderzoekspraktijk van de eenzame *mad scientist* in het boek van Shelley, zijn de tegenstrijdige (utopische en dystopische) motieven van Victor Frankenstein vandaag nog springlevend en zichtbaar in de wijze waarop futuristen, bedrijven en politici over techniek denken en spreken. Daar geef ik allerlei voorbeelden van. In die dominante verwachtingen over technologie wordt doorgaans de wederkerige relatie van mens en technologie ontkend, zoals ook Dr. Frankenstein zijn relatie met zijn creatie steeds wil ontkennen. Ik onderzoek wat het kan betekenen als die wederkerigheid tussen mens en technologie wél serieus wordt genomen. Wat betekent dit voor ons handelen?

Enkele boeken die op de achtergrond een rol spelen:

Carl Benedikt Frey - The Technology Trap (2019)

Mary Shelley - Frankenstein, or a modern Prometheus (1818)

Ivan Illich- Tolls for conviviality (1973)

Langdon Winner - The Whale and the reactor - (1986)

Hannah Arendt- The Human Condition (1958)

Mark O'Connell - De mensmachine (2018)

Martijntje Smits - Monsterbezwering, de culturele domesticatie van nieuwe technologie (2002).